EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 1.7.2025
COM(2025) 352 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Vuosikertomus 2024: Yhdeksästoista vuosikertomus rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen EU:n tuen täytäntöönpanosta

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Vuosikertomus 2024: Yhdeksästoista vuosikertomus rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen EU:n tuen täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle myönnettävä tuki perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 389/2006[1], jäljempänä ’tukiasetus’. Asetuksessa säädetään, että tuesta on vuosittain raportoitava Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Kyproksen turkkilaista yhteisöä koskevalla tukiohjelmalla pyritään helpottamaan Kyproksen yhdistymistä edistämällä Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä. Painopiste on erityisesti saaren taloudellisessa yhdentymisessä, yhteyksien parantamisessa ja siltojen rakentamisessa yhteisöjen välillä ja EU:n kanssa sekä valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon sen jälkeen, kun Kyproksen kysymykseen on löydetty ratkaisu.

2. TUEN OHJELMASUUNNITTELU

Tukiasetuksen mukaisiin toimiin on ohjelmasuunnitelmassa osoitettu vuoden 2006 ja vuoden 2024 lopun välillä 726 949 162,93 euroa. Vuoden 2024 toimintaohjelmaan oli sidottu syyskuussa 2024 kaikkiaan 39 471 756,30 euroa[2]. Vuosia 2021–2027 koskeva monivuotinen rahoituskehys, jonka kokonaisbudjetti on 240 miljoonan euroa, on tarjonnut ohjelmalle monivuotiset puitteet vahvistamalla sille vakaan vuotuisen rahoituksen. Tukiohjelma on kuitenkin luonteeltaan poikkeuksellinen ja tarkoitettu siirtymävaihetta varten, ja sillä pyritään valmistelemaan ja helpottamaan tarpeen mukaan unionin säännöstön soveltamista kaikilta osin Kyproksen hallituksen tosiasialliseen hallintaan kuulumattomilla Kyproksen tasavallan alueilla sen jälkeen, kun Kyproksen kysymykseen on löydetty ratkaisu.

Sekä tukiasetuksessa että monivuotisesta rahoituskehyksestä annetussa neuvoston asetuksessa (EU, Euratom) N:o 2020/2093[3] on sallittu ohjelman tarkistaminen siinä tapauksessa, että yhdistyminen toteutuu.

3. TÄYTÄNTÖÖNPANOJÄRJESTELYT

Tukiohjelmaa toteutetaan niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan, jäljempänä ’hallituksen hallintaan kuulumattomat alueet’, ja joilla unionin säännöstön soveltamista on lykätty

---

1 Neuvoston asetus (EY) N:o 389/2006, annettu 27 päivänä helmikuuta 2006, rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi ja Euroopan jälleenrakennusvirastosta annetun asetuksen (EY) N:o 2667/2000 muuttamisesta (EUVL L 65, 7.3.2006, s. 5).

2 Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 3 päivänä syyskuuta 2024, Kyproksen turkkilaista yhteisöä koskevan toimintaohjelman hyväksymisestä vuodeksi 2024 - C(2024) 6106 – Aid Programme decision 2024 (tukiohjelmaa koskeva päätös, Euroopan komissio).

3 Neuvoston asetus (EU, Euratom) 2020/2093, annettu 17 päivänä joulukuuta 2020, vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (EUVL L 433I, 22.12.2020, s. 11).

väliaikaisesti liittymisasiakirjan pöytäkirjan N:o 10 nojalla. Tuki pannaan täytäntöön suoralla ja välillisellä hallinnoinnilla.

Komissio toimii poliittisesti, oikeudellisesti ja diplomaattisesti ainutlaatuisessa tilanteessa. Tukiasetuksen mukaisen tuen antaminen ei tarkoita sitä, että alueilla tunnustettaisiin jokin muu viranomainen kuin Kyproksen tasavallan hallitus. Ohjelman täytäntöönpano edellyttää erityisjärjestelyjä, mutta samalla on noudatettava moitteettoman varainhoidon periaatteita. Tässä tarkoituksessa toteutettuihin toimenpiteisiin sisältyvät sopimusten tiivis seuranta ja tuensaajien tukeminen, tarkistetut maksuehdot sekä varovainen suhtautuminen pankkitakauksiin. Tuki sisältää huomattavia määriä avustuksina myönnettävää tukea, jonka hallinnointi vaatii paljon resursseja.

Jotta yhdistyminen voisi toteutua, kun unionin säännöstön täytäntöönpanon lykkääminen on lopetettu pöytäkirjan N:o 10 mukaisesti ja tilanne saatu ratkaistua, ja jotta tukiohjelmasta rahoitettavien hankkeiden täytäntöönpanoa voitaisiin helpottaa, Kyproksen turkkilaisen yhteisön on mukauduttava asteittain yhteisön säännöstöön.

Komissio on vastuussa hankkeiden toteuttamisesta hallituksen hallintaan kuulumattomilla alueilla Nikosiassa EU:n ohjelman tukitoimistosta (EUPSO) käsin. Komission Kyproksen-edustusto järjestää myös kokouksia, seminaareja ja lehdistötilaisuuksia sekä pitää yhteyttä kyproslaisiin koko saarella ja jakaa tietoa myös tukiohjelmasta. Lisäksi tukiohjelmasta rahoitettava EU:n infopiste (Infopoint) toteuttaa erilaisia viestintä- ja näkyvyystoimia, joilla tarjotaan tietoa EU:n politiikoista, painopistealueista ja toimista, joilla tuetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä, ja edistetään eurooppalaista kulttuuria.

4. TÄYTÄNTÖÖNPANO TARKASTELUJAKSOLLA

4.1. Yleiskatsaus

Komissio jatkaa tukiasetuksen täytäntöönpanoa yleisenä tavoitteenaan yhdistymisen tukeminen. Jos Kyproksen ongelmassa päästään kattavaan sovintoratkaisuun, neuvosto päättää komission ehdotuksen pohjalta yksimielisesti tarvittavista muutoksista asetukseen.

Vuonna 2024 tuki kohdistui käynnissä oleviin lippulaivahankkeisiin. Tällaisia hankkeita olivat esimerkiksi EU:n stipendiohjelma ja luottamusta lisäävät toimet kulttuuriperintöä käsittelevän teknisen komitean ja kateissa olevien henkilöiden komitean tukemiseksi, yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden aloitteet sekä vihreän linjan yli käytävän kaupan edistäminen ja mahdollistaminen.

Yhteisön taloudellisen kehityksen tukeminen on edelleen ohjelman tärkeä piirre. Apua keskeisten talouden alojen vaatimusten päivittämiseen annettiin hankkeilla, jotka kohdistuivat yksityiselle sektorille ja elintarvikealan toimijoille. Kyproksen turkkilaisen yhteisön elintarviketurvallisuutta ja eläinten terveyttä pyrittiin parantamaan merkittävästi.

Komissio jatkoi tuen antamista Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle, jotta se voisi täyttää komission vuonna 2021 hyväksymien kahden toimenpiteen paketissa asetetut EU:n vaatimukset. Toinen toimenpiteistä koskee nimen ”Χαλλούμι” (”halloumi” / ”hellim”) rekisteröimistä suojattuna alkuperänimityksenä (SAN) ja toinen ehtojen vahvistamista tämän tuotteen liikkumiselle vihreän linjan yli. Komissio kutsui myös

koolle halloumi-/hellim-juustoja käsittelevän epävirallisen työryhmän, johon kuuluu sidosryhmiä Kyproksen molemmista yhteisöistä.

Vuonna 2024 saatiin valmiiksi merkittäviä EU:n rahoittamia infrastruktuurihankkeita, mukaan lukien viemäriputkistojen uusiminen Nikosiassa, vesijärjestelmien asennukset, nuorison urheilutilat ja uusiutuvan energian järjestelmät. Famagustan viemäriverkosto valmistui onnistuneesti, ja yhteisöjen yhteistä aurinkovoimalaa koskeva tutkimus asetettiin saataville. Komissio jatkoi ympäristöalojen tukemista käsittelemällä koko saaren kannalta tärkeitä aiheita, kuten kiertotaloutta ja ilmanlaatua.

Tuensaajien valmiuksissa panna unionin säännöstö tosiasiallisesti täytäntöön kokonaisvaltaisen ratkaisun voimaantulon jälkeen on edelleen huomattavia puutteita. Kyproksen turkkilainen yhteisö on kuitenkin edistynyt edelleen hyvin useilla osa-alueilla, kuten tuoteturvallisuudessa, rahanpesun torjunnassa, koulutuksessa, tilastoissa ja ympäristöasioissa, ja osoittanut jatkuvaa kiinnostusta toimia muillakin aloilla ja osa-alueilla.

Vuoden lopussa tukiohjelman puitteissa oli voimassa 98 sopimusta.

4.2. Tavoitekohtainen edistyminen

Tukiohjelman yleisenä tavoitteena on helpottaa Kyproksen yhdistymistä tukemalla Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä. Painopiste on erityisesti saaren taloudellisessa yhdentymisessä, yhteyksien parantamisessa yhteisöjen välillä ja EU:n kanssa sekä valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon.

Tukiasetuksen kunkin tavoitteen saavuttamiseksi vuonna 2024 toteutettiin seuraavia toimia:

4.2.1. Tavoite 1: Sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen

Komissio jatkoi tukiohjelman kautta taloudellisen yhdentymisen ja kehityksen ohjaamista ja edistämistä tarjoamalla tukipaketteja Kyproksen turkkilaisen yhteisön pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille) kilpailukyvyn ja innovoinnin lisäämiseksi. Koska pk-yritykset muodostavat Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen toiminnan selkärangan, vuonna 2024 perustettiin uusi monivuotinen ”eunite:SME”-hanke, jonka tarkoituksena on auttaa Kyproksen turkkilaisia pk-yrityksiä täyttämään EU:n vaatimukset sekä tukea innovointia ja kannustaa yrittäjyyteen. Vuonna 2024 myönnettiin avustuksia yhteensä lähes kahden miljoonan euron edestä 45 yritykselle, jotka käyvät tai ovat kiinnostuneita käymään kauppaa vihreän linjan yli. Nämä avustukset myönnettiin niiden 2 554 avustuksen lisäksi, joita oli aiempina vuosina myönnetty pienille ja keskisuurille yrityksille. Pk-yrityksille tukiohjelman alusta lähtien myönnettyjen avustusten kokonaisarvo näin ollen kasvoi yli 27 miljoonaan euroon.

Vuonna 2024 jatkettiin talouden lähentymiseen liittyvää yhteistyötä Maailmanpankin kanssa makrotalouden seurannan, tilastojen, kaupan helpottamisen ja Kyproksen turkkilaisen yhteisön liiketoimintaympäristön parantamisen osa-alueilla. Kolme keskeistä arviointia eli Kyproksen turkkilaiseen yhteisöön kohdistuvan finanssipolitiikan jakaumavaikutuksen arviointi, Kyproksen turkkilaisen osan taloutta koskeva absoluuttisen köyhyysrajan arviointi ja Kyproksen turkkilaista yhteisöä koskeva elintason arviointi saatettiin päätökseen, ja tuloksista keskusteltiin asiaankuuluvien sidosryhmien kesken. Arvioinneissa korostuivat Kyproksen turkkilaisen osan talouden merkittävät haasteet ja mahdollisuudet, ja niiden avulla

voitiin parantaa näyttöön perustuvaa päätöksentekoa. Maaliskuussa 2022 käynnistetty markkinavalvontaa koskeva teknisen avun hanke jatkui vuonna 2024. Sen tavoitteena on ottaa käyttöön uusia ja parempia käytäntöjä metrologian, standardoinnin, akkreditoinnin ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin osa-alueilla. Hanke toteutettiin tiiviissä yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa, ja sillä parannettiin Kyproksen turkkilaisen yhteisön liiketoimintaympäristöä ja varmistettiin, että paikallisesti tuotetut tuotteet ovat EU:n standardien mukaisia. Yhteistyötä tällä sektorilla tiivistettiin edelleen EU:n yhdenmukaistettujen standardien käyttöönottoa tukevan EU:n teknisen avun ohjelman (TAIEX) asiantuntijoiden kanssa.

EU:n suojattua alkuperänimitystä (SAN) ”Χαλλούμι” (”halloumi” / ”hellim”) koskevan järjestelmän täytäntöönpanon yhteydessä Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä EU:n rahoittamalla teknisellä avulla jatkettiin viljelijöille, elintarviketehtaille ja elintarvikealan toimijoille annettavaa tukea, jotta nämä voisivat täyttää EU:n SAN-järjestelmän vaatimukset. Tämän seurauksena vuoden 2024 loppuun mennessä neljä halloumi-/hellim-juuston tuottajaa ja 24 maatilaa Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä oli sertifioitu ja saanut todistuksen SAN-järjestelmässä. Lisäksi aloitettiin valmistelut lampaan- ja vuohenkasvatusta koskevaa pilottiohjelmaa varten maidon saatavuuden ja laadun parantamiseksi. Tukeen sisältyi myös auttaminen eläintautien ehkäisemisessä, havaitsemissa ja hävittämissä sekä eläinterveyden hallinnassa EU:n vaatimusten mukaisesti. Vuonna 2024 avustuksia annettiin 2,6 miljoonan euron arvosta 21 maatilalle ja kolmelle meijerille, jotta nämä voisivat täyttää tuotantoprosesseja koskevat EU:n vaatimukset ja lisätä tuotantokapasiteettiaan. EU:n antaman teknisen tuen rinnalla pidettiin yhteisöjen yhteisen halloumi-/hellim-juustoja käsittelevän epävirallisen työryhmän kokouksia.

Viljelijöille ja elintarvikealan toimijoille myönnettävä tuki on osa laajempaa EU:n tukea, jolla parannetaan maaseudun elinkeinoja ja edistetään kehitystä Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä sen taloudellisen ja sosiaalisen merkityksen vuoksi. Uusi monivuotinen ”eunite:AgriBusiness”-hanke käynnistettiin vuonna 2024, ja sen tavoitteena on i) vahvistaa Kyproksen turkkilaisen yhteisön maatalousosaamista EU:n maatalouden tieto- ja innovaatiojärjestelmien (AKIS) toimintatavan mukaisesti, ii) parantaa maatilojen neuvontapalveluja ja iii) edistää innovointia ja maatalous- ja maaseutuympäristöjen kestävää kasvua.

Komissio jatkoi tukeaan koulutusalalla keskittyen erityisesti ammatilliseen koulutukseen, elinikäiseen oppimiseen ja opettajien ammatilliseen kehitykseen Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä. Yhdeksässä koulussa kehitettiin opetussuunnitelmapaketteja 29:ää ammattia varten, ja fokusryhmiä ja haastatteluja toteutettiin 114 opettajan ja 88 opiskelijan kanssa. Kouluille laadittiin ja jaettiin monialaisia oppaita aiheista kuten terveys ja turvallisuus, yrittäjyys, ympäristönsuojelu ja vieraat kielet eri ammateissa. Kaikissa Kyproksen turkkilaisen yhteisön kouluissa toteutettiin koulutustarpeiden arviointi opettajien ammatillista kehitystä varten. Arvioinnissa yksilöitiin neljä pääteemaa: tehokas opetus ja oppiminen, koulujen johtaminen, inklusiivinen koulutus sekä turvalliset koulut ja kriisinhallinta. Kutakin teemaa varten perustettiin toimikunta, joka kehitti asiaankuuluvia koulutusmoduuleja.

Vuonna 2024 komissio jatkoi tuen antamista vihreän linjan yli käytävän kaupan edistämiseksi. Uudenlaisia jalostettuja elintarvikkeita ja elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvia materiaaleja myytiin onnistuneesti vihreän linjan yli ja saatettiin EU:n markkinoille. Elinkeinoelämä on hyvin kiinnostunut parantamaan EU:n vaatimusten noudattamista. Tämä kävi ilmi lukuisista tiedusteluista, jotka oli osoitettu

Kyproksella sijaitsevalle EU:n keskitetylle asiointipisteelle, jossa tarjotaan tietoa, tukea ja verkostoitumismahdollisuuksia vihreän linjan kaupasta kiinnostuneille tai sitä käyville yrityksille ja elinkeinonharjoittajille. Siitä asti kun aloite käynnistettiin vuonna 2023, EU:n keskitetyssä asiointipisteessä on annettu räätälöityä tukea 85 elinkeinonharjoittajalle.

4.2.2. Tavoite 2: Infrastruktuurin kehittäminen ja uudelleenjärjestäminen

UNDP jatkoi EU:n paikallisen infrastruktuurin rahoitusvälineen (Local Infrastructure Facility – LIF) täytäntöönpanoa komission allekirjoittamilla, yhteensä 36,7 miljoonan euron avustussopimuksilla. Rahoitusvälineellä tuetaan tärkeiden paikallisten infrastruktuuri-investointien valmistelua ja toteutusta. Tähän sisältyi ”Trunk E” -viemäriputkiston uusiminen Nikosian kaupunkialueella, vesisäiliöiden ja automaattisten pumppausjärjestelmien asentaminen Léfkassa/Lefkessä, urheilutilojen ja -laitteiden hankkiminen neljälle koululle sekä aurinkosähköjärjestelmien käyttöönotto Léfkassa/Lefkessä ja Kormakitiksen yhteistyökeskuksessa.

Famagustan viemäriverkkojen korjaustyöt saatiin onnistuneesti päätökseen, eikä mistään olennaisista virheistä ilmoitettu töiden ilmoitusajan loppuun mennessä joulukuussa 2024. Lisäksi Kyproksen yhteisöille esiteltiin helmikuussa 2024 esitoteuttavuustutkimus yhteisöjen yhteisestä aurinkovoimalasta puskurivyöhykkeelle.

Kyproksen turkkilaisen yhteisön kaatopaikan toimintaan liittyvät rakenteelliset haasteet jatkuivat vuonna 2024. Kaatopaikkalaitoksen huonoon toimintaan ja hallinnointiin liittyviin puutteisiin, jotka oli havaittu jo aiemmin, ei valitettavasti puututtu vuonna 2024. Komissio on edelleen sitoutunut tukemaan tuensaajaa tilanteen korjaamisessa edellyttäen, että sen hallinnoinnista tehdään asianmukaiset strategiset päätökset.

Parantaakseen ja suojellakseen ympäristöä komissio jatkoi Kyproksen yhteisöille suunnattuja valmiuksien kehittämistoimia. Vuonna 2024 sadoille ympäristöalan ammattilaisille järjestettiin useita kursseja ja työpajoja muun muassa ympäristöjärjestelmistä ja ympäristönhoitoa, ilmanlaatua, kiertotaloutta ja metsänhoitoa koskevasta data-analytiikasta. Lisäksi Kyproksen ympäristösymposium kokosi joulukuussa 2024 molempien yhteisöjen ympäristöalan johtajia kolmeksi päiväksi keskustelemaan yhteisistä ongelmista ja ratkaisuista ympäristöhaasteisiin.

4.2.3. Tavoite 3: Sovittelun, luottamusta lisäävien toimenpiteiden ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen

Kateissa olevien henkilöiden komitea, jota tuetaan tukiohjelmasta UNDP:n kanssa tehdyn avustussopimuksen mukaisesti, jatkoi kenttä- ja laboratoriotyötään. Kateissa olevia henkilöitä on yhteensä 2 002, ja kateissa olevien henkilöiden komitea oli vuoden 2024 loppuun mennessä kaivanut esiin 1 186 henkilön jäännökset. Näistä 1 051 on tunnistettu geneettisesti ja luovutettu takaisin perheille.

Vuonna 2024 allekirjoitettiin uusi, 2,6 miljoonan euron suuruinen avustussopimus, josta rahoitetaan komitean toimintaa vuonna 2025. EU on tukenut vuosina 2006–2024 komitean toimintaa kaiken kaikkiaan 41,1 miljoonalla eurolla, mikä on 80 prosenttia kaikesta komitean saamasta rahoituksesta kyseisenä ajanjaksona.

Kulttuuriperinnön suojelu oli edelleen avainasemassa tukiohjelmasta tuetuissa sovittelua ja luottamuksen rakentamista koskevissa toimissa tiiviissä yhteistyössä kulttuuriperintöä käsittelevän yhteisöjen yhteisen teknisen komitean kanssa.

Kulttuuriperintöohjelmalle on vuosina 2006–2024 myönnetty EU:n varoja yhteensä noin 30 miljoonaa euroa. Eri puolilla saarta on 178 kulttuuriperintökohdetta, jotka on voitu konservoida, suojata fyysisesti tai kunnostaa tai joiden rakenteita on voitu tukea näillä varoilla.

United World Colleges -järjestön (UWC) toteuttaman Kyproksen nuorisolle suunnatun EU:n stipendiohjelman avulla yhdeksän kyproksenkreikkalaista ja yhdeksän kyproksenturkkilaista stipendiaattia sai mahdollisuuden opiskella UWC-kouluissa. Ohjelman perustamisen jälkeen 64 opinnoissaan hyvin menestyvää kyproksenturkkilaista ja -kreikkalaista nuorta on suorittanut kaksivuotisen kansainväliseen ylioppilastutkintoon tähtäävän ohjelman yhdessä monista UWC-kouluista, joiden tavoitteena on yhdistää ihmisiä rauhan ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Ohjelmalla edistettiin myös yhteisöjenvälistä nuorisotoimintaa ja lyhyitä kursseja, joiden tavoitteena on voimaannuttaa nuoria muuttamaan yhteisöjään parempaan päin.

Kansalaisyhteiskunnan tukemista jatkettiin vuonna 2024. Civic Space -hankkeella, jolla annetaan teknistä apua kansalaisjärjestöille, kehitettiin edelleen kansalaisjärjestöjen valmiuksia, edistettiin kansalaisyhteiskunnan kehittämiselle suotuisaa ympäristöä sekä kannustettiin verkostoitumiseen ja yhteisiin toimiin Kyproksen kreikkalaisen yhteisön ja EU:n muiden kansalaisjärjestöjen kanssa.

Kansalaisjärjestöt saattoivat onnistuneesti päätökseen hankkeita, jotka koskivat potilaiden, työntekijöiden, seksuaalivähemmistöjen ja kansainvälisten opiskelijoiden oikeuksia, ympäristönsuojelua, nuorten kehitystä ja joukkotiedotusvälineiden roolia rauhanrakentamisprosessissa. Uusi 1,7 miljoonan euron arvoinen avustussopimus allekirjoitettiin Kyproksen vuoropuhelufoorumin (Cyprus Dialogue Forum) toiminnan tukemiseksi. Foorumi kokoaa yhteen osapuolet, ammattiliitot, elinkeinoelämän järjestöt sekä työnantaja-, ammattiala- ja kansalaisjärjestöt molemmista yhteisöistä luomaan yhteisiä sovintoprosessia tukevia visioita ja välineitä. Komissio julkaisi uuden, 2,25 miljoonan euron arvoisen ehdotuspyynnön, jonka tavoitteena on rahoittaa kansalaisjärjestöjen toimia erityisesti, kun niillä edistetään ihmisoikeuksia, ympäristönsuojelua ja kahden yhteisön välisen luottamuksen lisäämistä.

Human Rights Platform -järjestö käytti edelleen onnistuneesti EU:n varoista myönnettyä suoraa avustusta ja sai lisärahoitusta vuonna 2024. Järjestön tärkeimmissä toimissa keskityttiin sukupuolten tasa-arvoon liittyviin aihealueisiin, kuten ihmiskaupan torjuntaan sekä pakolaisten ja hlbtiq+-henkilöiden oikeuksiin.

4.2.4. Tavoite 4: Kyproksen turkkilaisen yhteisön lähentäminen Euroopan unioniin

Komissio on vuodesta 2022 lähtien tehnyt yhteistyötä Goethe-Institutin kanssa EU:n stipendiohjelman toteuttamiseksi.

Jotta Kyproksen turkkilainen yhteisö voitaisiin saattaa lähemmäksi EU:ta, Kyproksen turkkilaisille opiskelijoille myönnettiin lukuvuoden 2023–2024 aikana 126 stipendiä EU:n jäsenvaltioiden yliopistoissa opiskelua varten. Alumneja varten kehitettiin strategia, jonka avulla he voivat verkostoitua ja tehdä yhteistyötä sekä edistää osaamistaan ja saada mahdollisuuksia erilaisten tapahtumien kautta.

Opiskelijoille on myönnetty vuodesta 2007 lähtien yli 2 275 stipendiä yli 100 yliopistoon ja 23:een EU:n jäsenvaltioon. Näillä stipendeillä tuettiin korkeakouluopiskelijoita perusopintojen ensimmäisenä vuonna, maisteri- tai tohtoriohjelmiin osallistuvia jatko-opiskelijoita sekä tutkijoita ja ammattilaisia, jotka

halusivat kehittää edelleen kielitaitoaan ja ammatillisia taitojaan EU:n eri jäsenvaltioissa.

EU:n Infopointia hallinnoi EUPSO-toimisto yhdessä Euroopan komission Kyproksen-edustuston kanssa. Vuonna 2024 EU:n Infopoint saavutti paljon näkyvyyttä toimillaan sekä verkossa että sen ulkopuolella ja lisäsi tietoisuutta tukiohjelman vaikutuksesta ja EU:n roolista sovintoprosessissa. EU:n Infopointin ja muiden EU:n rahoittamien hankkeiden avulla vuonna 2024 järjestettiin yli 350 viestintä- ja näkyvyystoimea, mukaan lukien Eurooppa-päivän juhlat, joihin kokoontui noin 5 000 osallistujaa. Tänä aikana komissio laati 37 tietosivua sekä kirjasia ja audiovisuaalisia tuotteita.

4.2.5. Tavoitteet 5 ja 6: Toimet, joilla Kyproksen turkkilaista yhteisöä tuetaan valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon ja täytäntöönpanoon

TAIEX-ohjelmaa käytetään tukiasetuksen tavoitteiden 5 ja 6 täytäntöönpanoon. Sillä autetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä valmistautumaan unionin säännöstön täytäntöönpanoon. Tavoitteena on, että täytäntöönpanon lykkääminen voidaan lopettaa heti, kun kokonaisvaltainen ratkaisu saadaan voimaan.

TAIEX-ohjelma on edelleen tärkeä väline tukiohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi ja vihreän linjan ylittävän kaupan tukemiseksi. TAIEX-toimia toteutettiin 13:lla EU:n säännöstön alalla, jotta Kyproksen turkkilainen yhteisö voitaisiin saattaa lähemmäksi EU:n vaatimuksia ja menettelyjä. Asiantuntijavierailuja järjestettiin yhteensä 110 ja työpajoja yksi. Lisäksi jatkettiin pyrkimyksiä kehittää tietokanta kaikista TAIEX-ohjelman tuella laadituista oikeudellisista teksteistä ja varmistaa kääntämisen ja tulkkauksen korkea laatu Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

Tuki vihreän linjan yli käytävälle kaupalle (neuvoston asetus (EY) N:o 866/2004) oli edelleen TAIEX-toimien aktiivisin ja runsaimmin resursseja vaativa osa-alue. Komission valtuuttamat riippumattomat asiantuntijat suorittivat säännöllisesti tuoreiden hedelmien ja vihannesten, kasvituotteiden, perunoiden, hunajan ja kalastusalusten kasvinsuojelutarkastuksia varmistaakseen, että kaupankäynnin kohteena olevia elintarvikkeita koskevat EU:n vaatimukset täyttyivät. Kyproksen tasavallan terveysministeriö antoi huhtikuussa 2024 yleiskirjeen, jolla sallittiin kuuden uuden jalostettujen elintarvikkeiden ryhmän eli kahvin, sitruunalimonadin, pakastevihannesten, perunapakasteiden, etikkaan säilöttyjen elintarvikkeiden ja kuivattujen juutinlehtien kauppa vihreän linjan yli. TAIEX-asiantuntijat varmistivat EU:n tason standardit ja laadun tekemällä vaatimustenmukaisuustarkastuksia hallituksen hallintaan kuulumattomilla alueilla sijaitseville laitoksille.

4.3. Rahoituksen täytäntöönpano (sopimukset ja maksut)

4.3.1. Sopimusten tekeminen

Komissio allekirjoitti oikeudellisia sitoumuksia vuonna 2024 yhteensä 37,5 miljoonan euron arvosta.

4.3.2. Maksut

Maksuja oli vuonna 2024 yhteensä 40,4 miljoonaa euroa (37,3 miljoonaa euroa vuonna 2023).

4.4. Seuranta

Komissio on suoraan vastuussa useimpien hankkeiden toteuttamisesta (suora hallinnointi). Komission henkilöstön toteuttama seuranta on erittäin tiivistä, ja siihen kuuluu jatkuvaa yhteydenpitoa toimeksisaajien kanssa, tarkastuksia, paikan päällä

järjestettäviä kokouksia ja ohjauskomitean kokouksia sekä yhteistyön tiivistämistä EU:n rahoituksen paikallisten koordinaattoreiden kanssa. Avustustukiryhmä auttoi komissiota edelleen avustussopimusten täytäntöönpanon seurannassa. Samalla ryhmä tuki avustuksensaajia näiden soveltaessa avustussopimusten täytäntöönpanoa, myös sekundaarista hankintaa, koskevia EU:n sääntöjä.

Lisäksi komissio toteuttaa lukuisia muita sopimuksia välillisen hallinnoinnin kautta. Toteuttamisesta vastaavat tahot, kuten UNDP, Maailmanpankki, Goethe-Institut ja Saksan kansainvälisen yhteistyön virasto (GiZ), raportoivat komissiolle avustusta ja hallinnointia koskevien sopimusten mukaisesti. Komissio osallistuu tiiviisti kyseisten toimien päivittäiseen seurantaan.

4.5. Tarkastukset

Sisäisen tarkastuksen osaston vuonna 2017 tekemän viimeisimmän tarkastuksen suositukset, jotka liittyvät julkisia hankintoja koskeviin sisäisiin valvontajärjestelyihin, on pantu kaikilta osin täytäntöön.

4.6. Arviointi

Vuonna 2022 julkaistiin tukiohjelmaa koskeva riippumaton arviointi, joka kattaa vuodet 2013–2018. Tarkastuksesta saatiin tyydyttävät tulokset. Arvioinnissa todettiin, että ohjelma on edelleen merkityksellinen ja että sen vaikutus on ollut yleisesti ottaen myönteinen. Siinä vahvistettiin EU:n tason lisäarvon syntyminen ja todettiin ohjelman ansioksi se, että se pitää yhdistymishankkeen vireillä. Siinä korostettiin myös ohjelman yleistä johdonmukaisuutta ja tehokkuutta. Samalla arvioinnissa korostettiin, että tukiohjelmalla ei yksin voida saavuttaa Kyproksen yhdistymistä, sillä vastuu siitä on Kyproksen kahdella yhteisöllä.

4.7. Tiedotus, julkisuus ja näkyvyys

Vuonna 2024 järjestettiin kaiken kaikkiaan yli 350 näkyvyys- ja viestintätoimea, joilla esiteltiin Euroopan unionin panosta Kyproksen turkkilaisen yhteisön ja Kyproksen sovintoprosessin kehittämiseen. Komissio julkaisi asiaa koskevan kertomuksen vuonna 2024, missä esitellään Kyproksen kysymyksen kokonaisvaltaista ratkaisemista koskevan tukiohjelman avulla toteutetut toimet, joilla varmistetaan kaikkien kyproslaisten parempi tulevaisuus ja autetaan saavuttamaan kestävä turvallisuus ja vakaus itäisellä Välimerellä[4].

4.8. Yhteydenpito Kyproksen tasavallan hallituksen kanssa

Kyproksen tasavallan hallituksen edustajien kanssa järjestettiin säännöllisesti kokouksia. Komissio luottaa jatkossakin hallituksen yhteistyöhön kiinteistöjen omistusoikeuksien tarkastamisessa ja teknisten yhteisöjen yhteisten komiteoiden työssä avustamisessa. Komissio myös kokoontuu säännöllisesti ulkoasiainministeriön ja Kyproksen tasavallan pysyvän EU-edustuston kanssa.

5. PÄÄTELMÄT

Komissio jatkaa tukiasetuksen mukaisen avun antamista Kyproksen yhdistymisen helpottamiseksi ja edistää Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä ja

[4] Euroopan komissio (2024). Delivering on EU support to the Cyprus settlement: A legacy and a vision

saattaa yhteisöä lähemmäksi Euroopan unionia työllä, jota se tekee asetuksessa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Vuonna 2024 avustamisessa keskityttiin edelleen aloihin, joilla on erityisiä haasteita unionin säännöstön noudattamisessa tulevaisuudessa, ja samalla varmistettiin, että esiin nouseviin tarpeisiin vastataan tehokkaasti ja ajallaan.

Hankkeiden merkityksellisyyden, kypsyyden, omistajuuden ja kestävyyden painottaminen on tuottanut myönteisiä tuloksia ja ohjaa jatkossakin tulevia ohjelmasuunnittelusta käytäviä keskusteluja. Lisäksi jatketaan toimia, joilla pyritään mittavampiin ja pitkäkestoisiin vaikutuksiin ensisijaisilla aloilla strategisten toimien avulla. Komissio on tarpeen mukaan valmis ottamaan käyttöön myös tukiohjelman piiriin kuuluvia resursseja YK:n alaisuudessa toteutettavien sovintoneuvottelujen ja prosessiin liittyvän jatkokehityksen tukemiseksi.